

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ

ಹೆಗ್ಲೋಡು, ಸಾಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭

ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಇನ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಆರ್ಟ್ಸ್

ಪ್ರಕಟಣೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ ೨೦೦೨-೨೦೦೩ನೇ ಸಾಲಿನ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಇರಬೇಕು. ಪದವೀಧರರಿಗೆ ಅಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಅನುಭವ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಊಟ, ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ, ರಂಗಇತಿಹಾಸ, ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ, ರಂಗನಟನೆ, ರಂಗಸಿದ್ಧತೆ, ರಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರದ ನುರಿತ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಲ್ಲದೆ ಹೊರಗಿನ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರ ಹಾಗೂ ದೃಶ್ಯಶ್ರವ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಅನುಕೂಲತೆಯಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು ೧೨ ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಸೆಕ್ಟಸ್ ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ರೂ. ೫೦-೦೦ ಕಳಿಸಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರವೇಶ ಪತ್ರವನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿ ೨೩-೬-೨೦೦೨ ಭಾನುವಾರದ ಒಳಗೆ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ಹೆಗ್ಲೋಡು, ಸಾಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ೫೭೭ ೪೧೭ ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ದಿನಾಂಕ ೩೦-೬-೨೦೦೨ ಭಾನುವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲೇ ಆಯ್ಕೆಯ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಗ್ಲೋಡಿಗೆ ಬಂದು ಹಾಜರಾಗಬೇಕು. ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕರೆಯೋಲೆ ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೆಗ್ಲೋಡು
೧೫-೪-೨೦೦೨

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು
ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ

ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಮಧುಸ್ಮೃತಿಯವರೆಗೆ

ಪೌರಾಣಿಕ ಶತ್ರುವೊಬ್ಬನಿಗೆ ಛಡಿಯೇಟು

ಮೂಲ: ಮಧು ಕೀಶ್ವರ್

ಅನುವಾದ: ಎಲ್. ಜಿ. ಮೀರಾ

ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಮಾನುಷಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯು ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಬಂಧಿ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಕರ್ತೃ ಮಧು ಕೀಶ್ವರ್ ಅವರೇ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

'ಮಾನುಷಿ' ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಚಂದಾದಾರರಾಗಬಯಸುವವರು Manushi, C1/3, Sangam Estate, 1, Underhill Road, Delhi 110 054 - ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಚಂದಾ ಮೊತ್ತ: ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ. ೧೫೦-೦೦. ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ. ೨೭೫-೦೦. ಚೆಕ್‌ಗಳನ್ನು 'ಮಾನುಷಿ ಟ್ರಸ್ಟ್, ದೆಹಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು.

ಈ ವರ್ಷದ ಮಾರ್ಚ್ ೨೫ರಂದು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಮನುವಿನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದುದರ ವಿರುದ್ಧ, ಸುಧಾರಕರು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಸುಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಪಠ್ಯವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಯ ಹಿಂದುತ್ವದ ಸ್ಪಷ್ಟದಾಖಲೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಚಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗೀಯ ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲ ಆಕರ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ನಡೆದ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಪರ ವಹಿಸಿದವರು, ಹಿಂದೂಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ, ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಆಕರವೆಂದರೆ ಅದೇ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು.

ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪಾ ಮೆಹ್ತಾ ಅವರ 'ವಾಟರ್' ಚಲನಚಿತ್ರವು, "ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಕೀಳುಗೊಳಿಸುವವರು

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ” ಎಂಬ ವಿವಾದವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಚೇವಂತಗೊಳಿಸಿತು. ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾತ್ರದ ಬಗೆಗಿನ ಈ ವಿವಾದವು ಒಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಟಿವಿ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾನಿದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ, “ಹಿಂದೂಗಳ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯತೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಪಠ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿವೆ ಅಂದರೆ ಮಧುಷ್ಯತೆ (ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗಳು) ಅಥವಾ ‘ಮಾನುಷಿ’ ಯ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಚಂದಾದಾರರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ.”

ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮ ಎಂದು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಗಳು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೋಡಿ: ‘ಇಮೇಜಸ್ ಆಫ್ ವಿಡೋಹುಡ್’, ದ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್, ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯, ೨೦೦೦ – ಉರ್ವಶಿ ಬೂಟಾಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಉಮಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ). ಇನ್ನು, ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವರು ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಮಹಾನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಈ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಉಚ್ಚವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಗಂಭೀರ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಈ ಗೊಂದಲ ಅವರದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಐದು ದಶಕಗಳು ಕಳೆದರೂ ವಸಾಹತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಗುಲಾಮರಂತೆ ಜೋತುಬಿದ್ದಿದ್ದೇವಲ್ಲ, ಅದರ ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಈ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಯಾವ್ಯಾವ ಸವಕಲು ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಾವು ವಾದ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತೇವೋ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇವನ್ನು ವಸಾಹತುಕಾರರು ಇವುಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಹೊಸ ನಿರ್ವಚನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬಳಸಿದ್ದರು. ಈ ವಸಾಹತು ಪ್ರಭುಗಳು ರಚಿಸಿದ ತಪ್ಪುತಪ್ಪಾದ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ.^೧

ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹಿಂದೂ ಮೂಲತತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ

ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದಂಗು ಬಡಿದು ಹೋದರು.

ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಪಂಗಡದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಕಾನೂನುಗಳಡಿ ಬರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅವರದು. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಅವರು ಇಂಥದೇ ಮೂಲಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯುರೋಪಿನ ವಿವಾಹ ನಿಯಮಗಳು ಬೈಬಲ್‌ನ ಚರ್ಚಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಪಠ್ಯಗಳ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿವೆ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಕಡೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ತಮಗೆ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಏಳಬಹುದಾದ ವಾಗ್ವಾದಗಳ ಪರಿಹಾರ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ, “ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಾರದ ಒಂದು ಪರಂಪರಾನುಗತ ಕಾನೂನು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ; ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ವಿಭಿನ್ನ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಗೊಳಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗುರು ಅಂತ ಇಲ್ಲ; ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಯಾವ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ರಾಮಾಯಣದಂಥ ಜನಪ್ರಿಯ ಪುರಾಣಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಸಹ ಈ ಏಕಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲವೂ ಸಹ ಇಂಥ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಪಾಠಾಂತರವೊಂದನ್ನು ವಾಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಈ ಪಠ್ಯಗಳ ನೂರಾರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಈಗಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳಿದ್ದರೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಒಂದು ಏಕಾಕಾರದ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದನ್ನೇನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಕೆಡುಕು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ಅಷ್ಟೂ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಜಾತ್ಯಾಧಾರಿತ ಕಾನೂನು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಪೀಠದ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಅಥವಾ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಪ್ರತಿ ಪಂಗಡದಲ್ಲೂ – ಆ ಪಂಗಡದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಅಥವಾ ಬಡತನ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ – ಅದರ ಜಾತ್ಯಾಧಾರಿತ

ಕಾನೂನು ತನ್ನ ಅಂತರಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತರುವುದು ಅಥವಾ ಇರುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಯಾ ಪಂಗಡಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವಂಶದೊಳಗೆ (ಬಿರಾದರಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ) ಗೌರವಾನ್ವಿತ ನೆಂದು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪು ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಉಪಖಂಡದೊಳಗಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಈ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಪರಂಪರೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಅವಕುಂಠನದ (ಪರ್ವಾ) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿವೆ. ಅದೇ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬರಚನೆ ಇದೆ. ಇಂಥ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ತುಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳು ವಿಧವಾವಿವಾಹವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳು ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಹೇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ವಿಚ್ಛೇದನ ಮತ್ತು ಮರುಮದುವೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಗತಾನೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ವಸಾಹತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನ ವಹಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪಂಡಿತರು ಕೊಟ್ಟ ತೀರ್ಮಾನಗಳು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಮತ್ತು ವರದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪಾರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ 'ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಹುತ್ವವೇ' ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಲ ಈ ಪಂಡಿತರು ಮೇಲ್ಮೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ತರಹ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಪಂಡಿತರ ಮೇಲೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧಿಕೃತ ಬೆಂಬಲ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಧರಾವರೀ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಜತೆ ಅನುಸಂಧಾನ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದರಿಂದ ಅವರು ತಾಳ್ಮೆಗೆಡತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನಿನ ನಿಜವಾದ ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾನೂನು ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ. ಇಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾಮ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡೋಣ ಎಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಪಂಡಿತರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿಸಿತು.

ಆಂಗ್ಲ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಿಶ್ರತಳಿ

ತನ್ನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಭಾರತೀಯ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ರೂಪವೊಂದನ್ನು ಆಗುಗೊಳಿಸಲು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕೊಡಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ೧೭೭೨ರಲ್ಲಿ ವಾರನ್ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್‌ನು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೋರ್ಟುಗಳಲ್ಲಿನ ನಾಗರಿಕ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನಿನ ಹೊಸ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಲೆಂದು ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಪಂಡಿತರ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಲು ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಹೊಸದೊಂದು ಆಂಗ್ಲ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಯ ಮಿಶ್ರತಳಿಯೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಇದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದಾಖಲೆಯು 'ಎ ಕೋಡ್ ಆಫ್ ಬೆಂಟೂ ಲಾಸ್' ಅಥವಾ 'ಆರ್ಟಿಫೀಷಿಯಲ್ ಆಫ್ ದ ಪಂಡಿತ್ಸ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತ್ತು. 'ಅಳತೆ-ಕೊಟ್ಟು-ಮಾಡಿಸಿದ' ಪಠ್ಯವಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ಆ ಪಂಡಿತರುಗಳು ತಮಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಧಣಿಗಳ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯಗಳನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿರಬಲ್ಲ ಗೊಳಿಸುವ ಮೊದಲ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೂಲ ಆಕರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಪಠ್ಯ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು.

ಪ್ರಥಮತಃ ಈ 'ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನು' ಎಂಬ ವಿಷಯವೇ ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಉಪಖಂಡದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಗುರುತನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರದೇಶ, ಜಾತಿ, ಭಾಷೆ, ಒಳಪಂಗಡ..... ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು 'ಹಿಂದೂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಬೇಕು. ಈ ಶಬ್ದವು ಸಿಂಧೂನದಿಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೊರಗಿನವರು ಕೊಟ್ಟದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಉಪಖಂಡದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು

ಗುರುತಿಸಲು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹಾಕಿದ ಗುರುತಿನ ಮುದ್ರೆಗೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿದರು. ಈ ಜನರ 'ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾನೂನು'ಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದೆಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಕರಣವಾಯಿತು.

ಮಹಾ ಪಂಡಿತ ವಿಲಿಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್

ಈ ಕಾಯ್ದೆಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಕೂಡಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ತಾಕಲಾಟಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ವಿಡುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರ ಮೇಲಿನ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಜತೆಗೆ, ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಚಾತಿಯ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳೆಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲವಿಲ್ಲದ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಜತೆ ತೊಡಗಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಕಷ್ಟದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಗೊಂದಲಗಳ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ವರದಿಗಳು ವಿಲಿಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್‌ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಹಿಂದೂ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ಭಾರತವನ್ನು ಕುರಿತ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥವೊಂದು ತಯಾರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಅವನಿಗಿತ್ತು. ಜೋನ್ಸ್‌ನ ಹೇಳಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಎಳೆದಾಡುವ ಮತ್ತು ಅದು ಸಿದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ದರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವ ಈ ಪಂಡಿತರ ಹಂಗಿನಲ್ಲಿರುವುದು ನನಗಿನ್ನು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. (ಡೆರೆಟ್ ಪ್ರ. ೨೪೪)

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಾನೂನನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಭಾರತೀಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಅವನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಮನುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಜೋನ್ಸ್ ಅನುವಾದಿಸಹೊರಟ. ಈ ಪಠ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಯಿತು. ಅತ್ಯುನ್ನತ ಭಾರತ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ವಿಪುಲ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೊಡ್ಡುವಂಥ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಸ್ಮೃತಿಯಂತೆ ಇದನ್ನು ಮುಂದಿಡುವಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಹಿಂದೂಗಳು ಹೇಗೂ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನೇ ತಾವು

ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು; ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯೇ ತಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಚಾಲನೆಗೆ ತರುವುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ -ಪೂರ್ವದ ಭಾರತೀಯ ಪಂಗಡಗಳ ನಿಜಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪಶ್ಚಿಮದ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿತು. ಜೋನ್ಸ್‌ನ ನಂತರ ಕೋಲ್‌ಬ್ರೋಕನು ಇಂಥ ಸಂಕಲನವೊಂದನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ಮಾಡಿದ ಮಿತಾಕ್ಷರ ಮತ್ತು ದಯಾಭಾಗದ ಅನುವಾದಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಾಮರ್ಶನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದವು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರೂ ವಿವಿಧ ನ್ಯಾಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೇನು? ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕೃತತೆ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಿಂದೂಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆಬದ್ಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದಲೇ ಆಳ ಲ್ಲಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಕಟ್ಟುಕತೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ತಂದರು. ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಧುನಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಭಾರತೀಯರು ಇದನ್ನು ನಂಬುವಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮೆದುಳು-ತೊಳತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಿಂದೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನೇ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಈ ದೇಶೀ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಭ್ರಮಿಸಿದರು. ಈ ಉಪಖಂಡದ ಜನಗಳಿಗೆ 'ನಿಮ್ಮದು ಸ್ಥಗಿತ ನಾಗರಿಕತೆ' ಎಂಬ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಪುರಾಣ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ, ಈ ಮೆದುಳುತೊಳತವೂ ಅದರ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. "ಹಳೆಯ ಗೊಡ್ಡಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಕಾನೂನುಗಳೇನಿವೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಭಾರತೀಯರ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ; ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣ" ಎಂಬ ನಮ್ಮ ವಸಾಹತು ಪ್ರಭುಗಳ ಅರಿವುಗೇಡಿ ಊಹೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರ ಸ್ವಯಂಸಾಕ್ಷಿಯುಳ್ಳ ಸತ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಶಕ್ತಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರದ ಪರವಾಗಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದವರು ಇಬ್ಬರೂ ಇದನ್ನೇ ನಂಬಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿ X ಆಂಗ್ಲೋ - ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಾನೂನು
ಆವಾಗಿನಿಂದ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾನೂನಿನ ಚಲನಶೀಲತೆಯು ಆಂಗ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ

ಕಾನೂನಿನ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕೃತಕತೆಯೊಡನೆ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎಂದೂ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಅನ್ನುವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರವೊಂದನ್ನು ವಹಿಸುವಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿಗೆ ಇರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ರಾಜನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (ರಾಜಧರ್ಮ) ಒಬ್ಬ ಗಂಡನಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಗನಾಗಿ ಅವನಿಗಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ (ಪತಿಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಪುತ್ರಧರ್ಮ) ಬೇರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುಧರ್ಮವು ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಂದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ-ಧರ್ಮವು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಅವರದೇ ಆದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಧರ್ಮವೆಂಬ ಕಠಿಣ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದ್ದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಋಷಿಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಮನುಷ್ಯರೇ ಹೊರತು ದೇವರುಗಳಲ್ಲ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ಸಾಗಿ ಬಂದು ತಮಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಾವೊಂದು ಕಡೆ ಸಂಕಲಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹಿಂತೆಗೆದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸಿರುವ ಆಪಸ್ತಂಬ (ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ಸೂತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಪಠ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

“ಉಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು (ಅರ್ಥಾತ್ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಸದೇ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು) ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.” ಜತೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ: “ಹೆಂಗಸರು ಹೊಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.” (ಮುಲ್ಲಾ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಹಿಂದೂ ಲಾಸ್, ೧೫ನೇ ಸಂಪುಟ, ೧೯೮೬, ಪು. ೨೩)

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲಿ, ಸ್ಮೃತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಬದಲಾಗದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೈತಿಕ ತತ್ವಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಕಾಲ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು

ಬದಲಾಗುವ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾರದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, “ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದು ಬಹು ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಅದು ಪವಿತ್ರ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ.” ಮನುಸ್ಮೃತಿಯೇ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಆಳುವವನ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಮೇಲಿಂದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಹೇರುವುದಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ,

ರಾಜನಾದವನು ಜಾತಿಯ, ಗಣಪದದ (ಜಿಲ್ಲೆ), ಶ್ರೇಣಿಯ ಮತ್ತು ಕುಲಗಳ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾನೂನನ್ನು ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪವಿತ್ರಾತ್ಮ ರಾದ ಋಷಿಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಅನ್ನುವುದು ಅತಿ ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಇದರ ಉತ್ತಮ ಉಪಯೋಗಗಳು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಜನರು ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಮೂಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. (ಮುಲ್ಲಾ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಹಿಂದೂ ಲಾಸ್, ೧೫ನೇ ಸಂ. ೧೯೮೬, ಪು. ೨೩)

ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಕುಲ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಇರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸೂತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೇ ಅಗ್ರಪಟ್ಟಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜನರೇ ಕಾನೂನು ನಿರ್ಮಾತೃಗಳಾದಾಗ

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವಿಷಯಪ್ರವೇಶ, ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂಬಂತೆ ಯಾವ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರೂ ಬೇರೆ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ದನ್ನೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಕಾರ ಎಂಬುದು ಜನರಿಂದಲೇ ಬರುವಂಥದ್ದು ಎಂದು ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನ ಸ್ಮೃತಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಾನೂನು ನಿರ್ಮಾತೃಗಳೆಂದು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಿತಾಕ್ಷರವು ಈ ಲೆಕ್ಕವು ಅಲಂಕಾರಿಕವಾದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಇನ್ನುಳಿದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕೃತ ಎಂದು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ಮೃತಿಕಾರರಂದೂ ಆಳುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಸೈನಿಕ ಅಧಿಕಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿಧಿಸಿದ್ದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಶಿಕ್ಷೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ನಿಯಮಗಳು ಯಾವ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದವೋ, ಆ ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಂತರಂಗೀಕರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ವಿಷಯವೇನಿದ್ದರೂ ಆಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪಂಗಡಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂತ್ರವೇನೆಂದರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯ. ಋಷಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಂತೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮವೆಂಬುದು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿ ಬೇಕಾದಂಥ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದರೆ ಈ ವಿಷಯವೇ.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವೇ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರು. ಆದಕ್ಕೇ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸಿದ್ದು:

ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯೆಂದರೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿ ಪದ, ಪ್ರತಿ ಚರಣವೂ ದೈವಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ನಾವೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ತರ್ಕ ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿರಲಿ, ಅದು ಎಷ್ಟೇ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿ, ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. (ದ ಕಲೆಕ್ಟಡ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ದ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಡಿವಿಷನ್, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂ. ೨೧, ಪು. ೨೪೬)

ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

೧) ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಅದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಸ್ಮೃತಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆಕಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪುರಸ್ಕರಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ೨) ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿ ಪದವನ್ನೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಹೊಳಪು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ೩) ಒಪ್ಪಿತ ಗ್ರಂಥಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅನ್ನುವುದು ವಿಕಾಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಹೃದಯಗಳಂತೆ ಅನಂತ ವಿಕಾಸದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

೪) ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಚಾರವು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಚಾರ ಬಹಳಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ೫) ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ತರ್ಕಕ್ಕೋಳಪಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಚಾರವು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಬಹಳಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. (ದ ಕಲೆಕ್ಟಡ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ದ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ ಡಿವಿಷನ್, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂ. ೨೨, ಪು. ೧೨೧)

ಗಾಂಧಿ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯತತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂಥ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಋಷಿ ಯಾಕಾದರೂ ಅಂದರೆ, “ತನ್ನ ಪಂಗಡದ ಕಾನೂನನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆಯಾ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ” ಎಂದು ನಂಬುವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ದಾಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಭಾರತದ ಜನ ತಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ತಾವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಆ ಪಂಗಡದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಫಲರಾಗಬೇಕು. ಬದಲಾಗಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಪರಕೀಯರ ಹಾಗೆ ಆ ಪಂಗಡದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಿಂದೂ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಅಂತರ್ಗತ ಬಾಗುಬಳುಕಿನ ಗುಣಕ್ಕೆ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಯಶಸ್ಸು ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಭಾರತ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಕೆಲಸ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ‘ರಾಧಾಸೋಯಾಮಿ’ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿಗಳು ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿವೆ.

ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಅಭ್ಯಾಸ

ಹೀಗೆ, ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಅಭ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗತಿಶೀಲ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿ, ಉಪಜಾತಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗುಂಪು ತನ್ನ ಪಂಗಡದ ಅಂತರಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಆಧುನಿಕ ಸಂಸದೀಯ ಕಾನೂನುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಗುಂಪು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, “ನಮ್ಮ ವಂಶ

(ಬಿರಾದರಿ)ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ಮಾಡುವುದು” ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತದ ಉದ್ಧಗಲಕ್ಕೂ ನಾವು ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಯಾರು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಡುಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನಮ್ಮ ವಸಾಹತು ಪ್ರಭುಗಳು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನೇ ಪುನರಾವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ರೋಗ ಪತ್ತೆ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿ ವೈದ್ಯನು ರೋಗಿಯನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತೆ (ಅವನ ಉದ್ದೇಶ ಎಷ್ಟೇ ದಯಾಮಯವಾಗಿದ್ದರೇನು) ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಡುಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಥವಾ ದಲಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮೂಲತಃ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ನಿಯಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರ ಅರ್ಥ ಅಂಥ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಆತ್ಮಂತ ಲಜ್ಜಾರ್ಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆದರೆ ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವುದರಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ‘ಹಿಂದೂ’ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹಿಂದೂಗಳು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಬೇಷರತ್ ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯದಿಂದ ಕೇಳುವ ಪ್ರಭುಸಂಹಿತೆಗಳ ತರಹ ವರ್ತಿಸಿಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಿಂದೂ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಚಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಧವಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಇತ್ತು ಮತ್ತು ಇದೆ. ೧೯೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧವಾ ಮರುವಿವಾಹದ ಮೇಲಿನ ನಿಷೇಧ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಪಂಗಡಗಳ ಶೇ. ೧೦ಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ವಸಾಹತು ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ನಿಷೇಧವು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವೆಯರ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಬರೆದರು.

ನೀವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ, ವಾರಣಾಸಿ ಮತ್ತು ಬೃಂದಾವನಗಳಲ್ಲಿನ ಶೋಷಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಕೊನೆಯಾಸರೆಯಾದ ವೃದ್ಧ ವಿಧವೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮನುವಿನ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳಾಗಲಿ, ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಕರಾರುಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಪಿತೃವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆದೇಶವಾಗಲೀ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರ ಪಂಗಡವು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಕುಟುಂಬಿಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೋತಿದೆ ಎಂಬುದು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸೊಸೆಯಂದಿರು ಅವರನ್ನು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ

ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ವಿಧವೆಯರ ಪೈಕಿ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಸಾವಿರ ವಿಧವೆಯರು ಮಾತ್ರ ಬೃಂದಾವನ ಮತ್ತು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಂಬುದು ಕೂಡಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಜ, ಎಷ್ಟೋ ಜನ ವಿಧವೆಯರು ತಮ್ಮ ದೇ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೆಯರಾಗಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಒಂದು ಶಾಖೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಳುವಂತೆ, ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅಂಥಾ ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅನೇಕ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ಸಕಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಆತ್ಮೀಯರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರನ್ನೇ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸೊಸೆಯರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ನರಳುವ ವೃದ್ಧಿಯರನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿವರಣೆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದುದು ಎನ್ನುವವರು ಅವರವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿಷ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಆಗ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಎರಡೂ ಅತಿರೇಕಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಜೀವಿಸುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವ ಸಮತೂಕದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಕಾಣುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಕೆಲವು ಚಾತಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಯಾವುದೇ ಪಠ್ಯವನ್ನಾದರೂ ದೂರಕ್ಕೆಸೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಮಗಿದೆ. ಮನು ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನು ಹೆಂಗಸರನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಶೋಷಿತರನ್ನಾಗಲೀ ಮೇಲೆತ್ತುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವುದು ಬೇಡ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ತುಂಬ ನೇತೃತ್ವ ಕವಾದ ಮತ್ತು ಶೋಷಕವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ (ಇವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಂತರ ಸೇರಿಸಲಾದ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ) ಚೈವಿಕ ವಂಶಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ‘ಕರ್ಮ’ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದ. ಯಾವ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಂಥ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳು ವಿನಾಶದತ್ತ ಖಂಡಿತ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದ. ಯಾವ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಸಂತೋಷ ವಾಗಿದ್ದಾರೋ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅಂಥ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದ.

ನನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಎಷ್ಟೇ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರಲಿ, ಅಣ್ಣ ಮನು ನನ್ನ 'ಮಧುಸ್ಮೃತಿ'ಯ ಬರಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಇವತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಜನರು ಮನುಸ್ಮೃತಿಗಿಂತ ಮಧುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮನು ಕೂಡ ಇತರ ಸ್ಮೃತಿಕಾರರಂತೆ "ನೈತಿಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ದೈವಿಕ ಅಧಿಕಾರವು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಪೀಳಿಗೆಗಳ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳ ಬದಲಾಗುವ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ನೋಡಿ: ಡಂಕನ್ ಡೆರೆಟ್, 'ರಿಲಿಜನ್, ಲಾ ಆಂಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ', ದ ಫ್ರೀ ಪ್ರೆಸ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, ೧೯೬೮ ಮತ್ತು ನೋಡಿ: 'ಕೋಡಿಫೈಡ್ ಹಿಂದೂ ಲಾ', 'ಮಿತ್ ಆಂಡ್ ರಿಯಾಲಿಟಿ' - ಮಧು ಕೀಶ್ವರ್, ಇಕೋನೋಮಿಕ್ ಆಂಡ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ವಿಲಕ್ಲಿ, ಸಂ. ೨೯, ನಂ. ೩೩, ಆಗಸ್ಟ್ ೧೩, ೧೯೯೪.
೨. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೋಡಿ: 'ದ ಮನುಸ್ಮೃತಿ' - ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ - ಡಾ. ಸುರೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್, ಆರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಟ್ರಸ್ಟ್, ದೆಹಲಿ, ಪುಟ ೪೫೨-೫೩.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ
ಹಿರಿಯ ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳಾದ
ಎಂ. ವಿ. ವಾಸುದೇವರಾವ್
ಗುಬ್ಬಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ
ಜಿ. ವಿ. ಶಿವಾನಂದ
ಇವರಿಗೆ
ನೀನಾಸಮ್ ನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ.

ಯುಗ ಪ್ರವರ್ತಕ ಯುಗಪ್ರತೀಕ ಕಾರಂತ

ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆಬೇರೆಡೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ತಮಗಲ್ಲ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಜನ್ಮ ಶತಾಬ್ದಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಬಿರಗಳು ಕಾರಂತರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಡೆದವು. ಜನವರಿ ೧೯ ಮತ್ತು ೨೦ರಂದು ಸಾಗರದ ಲಾಲ್‌ಬಹೂದ್ದೂರ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ, ಫೆ.೨೧ ಮತ್ತು ೨೨ರಂದು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಫೆ.೨೩ ಮತ್ತು ೨೪ರಂದು ಅಮ್ಮರಗಿ ದತ್ತಿನಿಧಿ ಮತ್ತು ರನ್ನ ವಿಚಾರವೇದಿಕೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ - ಇವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಶಿಬಿರಗಳು. ಈ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಹೆಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಕಿ.ರಂ.ನಾಗರಾಜ, ಸಿ.ವಿ.ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಮಠ, ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಎಸ್.ಆರ್.ವಿಜಯಶಂಕರ, ಜಿ.ಎಸ್.ಭಟ್, ಎಂ.ಎಸ್. ನಾಗರಾಜ ರಾವ್, ಎಲ್.ಜಿ. ಮೀರಾ, ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಪನ್ಮೂಲವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದರು. ಕಾರಂತರ ಅಸೀಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಮುಖಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಹಾಗೂ ಚರ್ಚೆಗಳು ಆಯೋಜಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಅಂಥ ಕೆಲವು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಸಂಗ್ರಹರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದೊಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಕಾರಂತಯುಗದ ದ್ವಂದ್ವ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳು

ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ

ಕೋಟಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರದ್ದು ವಿರಾಟ್‌ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನುವುದು ಈಗ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ, ಏಕೆ, ಭಾರತೀಯ ನವೋದಯದ ಘನಮಾದರಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಯ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿಯೂ ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ, ಅವರಿಗಿಂತ ತುಸುವೆ ಮೊದಲಿನ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರಿಗೂ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ತುಸು ಕಾಲ-ದೇಶ ದೂರದ ಲಿಯೊನಾರ್ಡೊ ಡಾ ವಿಂಚಿಗೊ ಹೋಲಿಸುವುದು ಇಂದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾದದ್ದೆ. ಆದರೆ ಕಾರಂತರು ಹೊಸದೊಂದು ಯುಗವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ನಿಜವೋ ಹೊಸದೊಂದು ಯುಗ ಕಾರಂತರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು ಎನ್ನುವುದೂ ಅಷ್ಟೆ ನಿಜ. ವ್ಯಷ್ಟಿ- ಸಮಷ್ಟಿಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಸಹಜ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದರು; ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ, ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದರು. ಕಾರಂತಯುಗ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡ ನಂತರದ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದರ ಪುನರವಲೋಕನ ನಡೆಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಮರುನೋಟದ ಕ್ರಿಯೆ ಬಂದೆ ಸರಿ - ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಂಕುಚಿತತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಚಿಂತನಾ ಕ್ರಮಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನೂ ಒಲವುಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿಬಂದಿತು, ಅಲ್ಲಿ ಅವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆಯ್ಕೆಗಳೇನು, ಅಂಥ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಹೊರಳುಗಳೇನು, ಆ ಹೊರಳುಗಳು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರನ್ನೂ ನಮ್ಮನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿದ/ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳೇನು, ಇಂದಿನ ನಮಗೆ ಆ ಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಏನು, ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕಾರಂತರದು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಯುಗ; ಭಾರತೀಯ ನವೋದಯ ಯುಗದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಇಡೀ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಂಕ್ರಮಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಾದುಬಂದ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಅದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಕ್ರಮಣ ಘಟಿಸಿದ್ದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ - ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪರಕೀಯ ಪ್ರೇರಣೆ, ಎಲ್ಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಂತೆ, ದ್ವಂದ್ವ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಹಾಕಿತು; ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ತತ್‌ಕ್ಷಣದ ಆಯ್ಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿತು. ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ-ಅಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮೃದ್ಧಿ-ಬಡತನ, ಪ್ರಗತಿ-ಸ್ಥಗಿತತೆಗಳಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಈಗ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಂಡವು; ಆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ನಿರ್ಧರಿತವಾದವು. ಹೊಸತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವೊಂದು ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ವೈಚಾರಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿತು. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೂ ಈ ವರ್ಗದ ಭಾಗವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ಅತ್ಯುಜ್ವಲ ಸ್ಪೋಷಣೆ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈಯೆಲ್ಲ ಪರಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಹೂತು ಕುಳಿತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾರಂತರ ಪುನರವಲೋಕನವೆನ್ನುವುದು ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇಡೀ ಒಂದು ಯುಗದ ಪುನರವಲೋಕನವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಅತ್ಯಂತ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅದರ ಮೊದಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ದೊಡ್ಡ ಮೌಲ್ಯವೇನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೂಲತಃ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಂಬಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರೆ ಮೊದಲು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದವರು. ವಿಶಾಖದತ್ತನ 'ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಾಣಕ್ಯ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಬಂದಾಗ ತಾನು ಬರೆಯದೆ ಕಾಯಸ್ಥನಾದ ಶಕಟದಾಸನಿಂದ ಬರೆಸುತ್ತಾನೆ; ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ತನ್ನ ಕೈಬರಹ ಸ್ವಾಭಾವವು ದಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಯಸ್ಥರು ಅಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಂದಿನ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮುಂದಿನ ಮುಘಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳವರೆಗೂ ಅವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದವರು.

ಹೀಗೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದ್ದ

ಸಾಕ್ಷರತೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಥಟ್ಟನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. ಇಂಥ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದು ಬಹುಪಾಲು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಯಿತು, ನೆನಪುಳಿಯದಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಹಿಂದೆ, 'ಯೋಗೇ: ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ', 'ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗುವಂತೆ, ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷಿಂತ ಕರ್ಮಕೌಶಲ್ಯ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮುಖ್ಯವೊಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಾದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದರೂ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಜನರು ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರ ಕಾಯಕಜ್ಞಾನ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನದವರು ಅವಚ್ಛೇಗ ಗುರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಮೌಲ್ಯಪಲ್ಲಟ ನಮ್ಮ ಯುಗಪಲ್ಲಟದ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶವಾಯಿತು. ಈಗ ಪೂರ್ವದ್ದು ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕಂಡು, ಪಶ್ಚಿಮದ್ದು ಅನುಕರಣೀಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ತೋರಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ್ದೊಂದು ಕೀಳರಿಮೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು.

ಪ್ರಜ್ಞಾಪಲ್ಲಟದ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಘಟಿತಗೊಂಡವು. ಹಿಂದೆ ಇವೆರಡೂ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು ಈಗ ಒಡೆದುಕೊಂಡವು. ಹೀಗಾದ್ದು ಸರಿಯೂ ತಪ್ಪೂ ಎನ್ನುವುದು ಬೇರೊಂದೆ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯ; ಆದರೆ ಇಂಥ ವಿಘಟನೆಯಾದುದಂತೂ ನಿಜ. ಹೊಸ ಕಾಲದ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆನ್ನುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಪರಿಸರ ವೆನ್ನುವುದು ಆ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಫಲವಂತಿಕೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಬರಡು ನೆಲವಾಯಿತು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರಾಗಿ, ಪರಿಸರ ನಾರುವ ನಿಶ್ಚಲತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಈ ಮಾರ್ಪಾಟಿನ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವಾಗಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆನ್ನುವುದು ನಾಯಕಪಾತ್ರದ ಸ್ವತ್ತಾಯಿತು, ಅರ್ಥಾತ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಾಯಕಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಯಿತು, ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರದ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಏಕಮೇವ ನಿಕಷವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಪರಂಪರೆಯ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಬಂಗಾಳದ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪ್ರಖ್ಯಾತ 'ದೇವದಾಸ' ಕೃತಿಯನ್ನೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು: ದೇವದಾಸನಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ, ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರಿಸರದ ಜಾತಿಭೇದ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರೆಲ್ಲ ಜಾತಿಸಮಾಜದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕ್ಷಮಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಯೆಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳು ಪರಿಸರಬದ್ಧವೆಂಬಂತೆ, ತತ್ಕಾರಣ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನವೆಂಬಂತೆಯೂ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿ,

ದೇವದಾಸನದು ಮಾತ್ರ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಸ್ಥಗಿತ ಪರಿಸರದ ವಿರುದ್ಧ ವಿಫಲ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ದುರಂತವನ್ನಪ್ಪುವ ಧೀರಪ್ರಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮುನ್ನೋಟವು ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವೆಂದರೆ, ಬಹುಶಃ, ಎಂ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಮಾತ್ರ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೊ ಮಹಾರಾಯ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಕನೋರ್ವ ಬೇಡುತ್ತಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಸೇರಿಸುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾತು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಇಂಥ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಸೂಚಿಯಂತಿದೆ: 'ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಸೋವಾರಿಗಳು ಪರೋಪಜೀವಿಗಳೆಂದು ಬೈಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ'. ಈ ಮಾತು ಕಾಲ ಬದಲಾದದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕ್ರಮಗಳು ಬದಲಾದದ್ದನ್ನೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನವಿಧಾನಗಳು ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಮೌಲ್ಯಪಲ್ಲಟದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಾಗಿ ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀರಂಗರ 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸೃಷ್ಟಿ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ನಾರಾಯಣ, ಶಾನುಭೋಗರ ಮಗ, ಬಿ.ಎ ಪದವೀಧರ, ತನ್ನ ಊರು ಸಣ್ಣೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹನೆ ಮೂಡಿ, ಮದುವೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಓಡಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವಿದ್ದೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಅಸಹನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಪರಿಸರಗಳ ನಡುವಿನ ಬಿರುಕು ಈಗ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲ ಜನರ ದೈನಂದಿನ ಭಾಷೆಯೂ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಬಿರುಕು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ದರ್ಜೆಯ ರೈಲ್ವೆ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ (ಅಂದಿನ ಮೂರನೆ ದರ್ಜೆ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನೆ ಇಂದು ನಾವು ಎರಡನೆ ದರ್ಜೆ ಡಬ್ಬಿಯೆಂದು ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ - ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂಬಂತೆ!) 'ಬ್ಯಾಳಿಗಂಟು' ಮತ್ತು 'ಬಾಳಿಗಂಟು' ಪದಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣ ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥವೇ ಆಗದ, ವಿಘಟನೆಯ ಈ ಎಳೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಷ್ಟೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದರೆ, ಶ್ರೀರಂಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದು; ತನ್ನೂಲಕ ತರತಮಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವೊಂದನ್ನು

ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ - ನಾಯಕಪಾತ್ರದ ಆತ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆ - ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಪರಿಸರ ಹೊರಅಂಚಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಚಾಚಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

‘ನಾನು/ನಾವು’ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ‘ಅನ್ಯರು’ ಪರಿಸರವಾಗುವ ಈ ಕ್ರಮ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ಹೊಳಹು ೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ‘ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ’ ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಷವು ದಾಂಪತ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು, ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಪ್ರೇತದ ಹುಚ್ಚು, ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಸತ್ಯದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಿಥ್ಯಾನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಿಥ್ಯಾ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಅತಿವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಕಾರಂತರು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

ಕಾರಂತರು ಹೀಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ - ಅತಿಶಯವಾಗಿಯೂ - ನಂಬಿಕೊಂಡ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ತತ್ವ ನಮ್ಮ ನೆಲದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು. ತಾವು ‘ಪ್ರಜ್ಞೆ’ ಯಾಗಿ ಸಮಾಜದ ‘ಪರಿಸರ’ವನ್ನು ತಿದ್ದಲು ತೊಡಗಿದ ಕಾರಂತರು, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಾಧನವೆಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಕಾರಂತರು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಟು, ನಾಟಕ ಲೇಖಕ-ನಿರ್ದೇಶಕ-ನಟ - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತುಹಲವು ಮುಖಗಳಿದ್ದು ಸುಪರಿಚಿತವಾದ ವಿಷಯ. ಕಾರಂತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಣುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವರ ಗೀತರೂಪಕಗಳು ಅತಿವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಪೌರಾಣಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿನಂತಿವೆ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಿಶ್ರವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಾರಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಗೊಂದಲಗಳಿಗೂ ವಿವಾದಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ಉಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಾರಂತರನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅವರ ಸಂಗೀತ-ನೃತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಪರರೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಂತರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಗಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು; ಮುಂದೆ ಸ್ವತಃ ಅವರ, ತಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನ ‘ಬ್ಯಾಲೆ’ಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವರ-ತಾಳ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ, ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ರೂಪವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಕಾರಂತರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ತಾನೆ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಬಂಧನ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಆಟ ಎಲ್ಲ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೇನೋ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕಾರಂತಪ್ರತಿಭೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೊರತಾದ ಕಾರಂತಪ್ರತಿಭೆಗೂ ಇರುವ ಇಂಥ ಅಂತರ್ವಿರೋಧಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅವರ ದೈತ್ಯ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಯ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯ ನೀಡುವಂತಹ ಕೀಲಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ, ಕಾರಂತರು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಎಷ್ಟು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ತಾವೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿಕೊಂಡರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೆ ತಮ್ಮ ಇತರೆ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಇತರರಿಗಿಂತ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೂ ತಮ್ಮ ಸೃಜನೇತರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅದು ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚ್ಚಾನವನ್ನು ತಂದು ನೀಡಿ, ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಆಡಿದ್ದರು.

ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕಾರಂತರು ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಅವರ ಕಾಲದ ತುಸು ಮುಂಚೆಯಷ್ಟೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ, ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದುಬಂದಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಮಾನವ ಚೇತನವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವಂತಹ ಇನ್ನೊಂದೆ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಲವು ಸಾಹಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಂಥಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇನ್ನೋರ್ವ ಮಹಾಪ್ರತಿಭೆಯಾದ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬ ‘ನಾಡೋಜ’.

ಆದರೆ ಕಾರಂತ, ಠಾಕೂರರಂತಹ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಒಂದು

ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯುಂಟು. ನಮ್ಮ ಯುಗ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಆಧುನಿಕ ಯುಗ, ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏಕಮುಖಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ - ಸ್ಪೆಷಲಿಸ್ಟ್‌ಗಳ - ಯುಗ. ವಿಶೇಷ ತಜ್ಞತೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು, ದೋಷವೂ ಹೌದು. ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಣತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉಪನಿಷತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ, ಮರುದಿನ ನಡೆಯಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಏನು ಬೋಧನೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮೂವರು ಋಷಿಗಳು ಚರ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೊಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವುದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯ ಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆಯ ನಂತರ ಅವರು ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಪೆಷಲಿಸ್ಟ್ ಅಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಯುಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪೆಷಲಿಸ್ಟ್‌ಗಳನ್ನೆ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳ ಚೊತೆಚೊತೆಗೆಯೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದರು ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ಕಲೆ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆರಗು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ತಜ್ಞರ ತಂಡಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಘನವಾದ ಕೃತಿಗಳೋ ಅಷ್ಟೇ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೋ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರಂತರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕಿಂಟಿಯನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಈಯೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚರಿ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ: ಕಾರಂತರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ, ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಲ? 'ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರು ಇಂಥದೊಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಹಿಂದೆಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು: 'ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚ' ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೃತಿ ಹೌದು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕಾರಂತರೇ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ತಜ್ಞರು ಇದ್ದರಲ್ಲ - ಎನ್ನುವಂತರ್ಥದ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿನ ಇಂಥ ಅಂತರ್‌ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಒಂದೆಡೆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರಂತರಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೆ ಒಲಿದು ಬಂದಿತು, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸ್ವತಃ ಕಾರಂತರು ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಅದೇ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಎಂದೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಕಾರಂತರ

ಜೀವನದರ್ಶನ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೆ. ಅವರು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿ ಪರಂಪರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟೂ ಪರಂಪರೆಗೂ ನಡುವಿನ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಏನಿರಬಹುದು? ಕಾರಂತರ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದನ್ನು - 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಯನ್ನು - ಗಮನ ದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದರ ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಳೆಯನ್ನು - ಕಥನಕ್ರಮವನ್ನು - ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅತಿಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು:

ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಥನಕ್ರಮ ಸಾತ್ಯವನ್ನು ಗತಾನುಗತಿಕತೆಯ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದು. ಇದನ್ನು ನಾವಿಂದು ಯಾಂತ್ರಿಕವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಮವೆಂಬುದನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಇದನ್ನು ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯದ ಕ್ರಮಗಳಂಥವು ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕು; ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯ-ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಭಿಜಾತ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಂಶಾವಳಿಗಳ ಕಥೆಯನ್ನಷ್ಟೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ವಾದ ಈಚೆಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸೀಮಿತ ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸೂಕ್ತತೆಯ - political correctness ನ - ವಾದವಷ್ಟೆ ಆಗಿದೆ. ಭಾಷಾಕ್ರಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನೆ ಹೋಲುತ್ತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ತನ್ನ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಅಭಿಜಾತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಚಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ - narratology -- ಕೂಡ ಭಾಷಾಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅತಿಮುಖ್ಯ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತಕ ಚೆನೆ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: Every sentence is a short discourse; every discourse is a long sentence. ಆಖ್ಯಾತ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯೇಯಗಳ ನಡುವಿನ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪ ವಾಕ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾವ್ಯವೂ ವಾಕ್ಯ-ಮಹಾವಾಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಕ್ಯ - ಕಾವ್ಯ - ಸಮಾಜಗಳ ಕ್ರಮಗಳ ಸರಣಿಯ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತುಸು ಹಿಂದಕ್ಕೊಯ್ದು ಚರ್ಚಿಸುವುದಾದಲ್ಲಿ - ನಮ್ಮ ಎರಡೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೂ ಕ್ರಮಭಂಗದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಒಂದೆಡೆ ಭೀಷ್ಮ ರಾಜಧರ್ಮದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕೈಕೇಯಿ, ರಾಜನಿಂದ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕುವಾರನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ರಮಪಾಲನೆ - ಕ್ರಮಭಂಗಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದ್ಯವಾದೊಂದು ವಿವರಣೆ ಭಾಸನ 'ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕ' ದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ರಾಮ ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ದಾರುಣ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ದಶರಥ, ಆ ಮೂವರು ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕಾಡಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ಸುಮಂತ್ರ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ, 'ರಾಮ - ಲಕ್ಷ್ಮಣ - ಸೀತೆ' ಯೆಂಬ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ದಶರಥ ತಕ್ಷಣ, ಅದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ರಾಮ, ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಸೀತೆ ನಡುವೆ, ಹಿಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಡೆದುಹೋಗುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ; ಅವರು ಹೋದದ್ದು ಬೇರೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣಿಸು ಎಂದು ತಿದ್ದುತ್ತಾನೆ.

ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಂಥವು; ಕ್ರಮಭಂಗದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಂಥವು. ಅವೆರಡರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವೂ ಕೌತುಕಮಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಖರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ಬೇಡುವ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಕಾಲದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ ಇತಿಹಾಸವಾಗಲು - ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಲು - ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯವಾದ ಸುಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾದ ಸಾತ್ಯವನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತರ ಹಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಇಂಥ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಉಜ್ವಲ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ತನ್ನ ಕಥನಕ್ರಮದ ಮೂಲಕವೇ ಅಜ್ಜ-ಮಗ-ಮೊಮ್ಮಗರ ಮೂಲಕ ಮೈದಳಿಯುವ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ವಂಶಕ್ರಮವನ್ನೂ ವಂಶದೊಳಗಿನ ಆಸ್ತಿ-ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ 'ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು' ಮತ್ತು 'ನಂಬಿದವರ ನಾಕನರಕ' ದಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಯಾರ್ಯಾರ ನಂಬಿಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಡುಕಷ್ಟದ ಮಾತು ಎನ್ನುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಥನಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಗೂ, 'ಕೃತಿಕಾರನಿಗಿಂತ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ನೆಚ್ಚು' - Trust the tale, not the teller. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ತಲೆಮಾರುಗಳ ತಾಕಲಾಟವನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಈಗಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾದದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೂ ದಾಟಿ ಮತ್ತೇನೂ ಒಂದನ್ನು ಆ ಕೃತಿಗಳು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಸುಪ್ರಸೂಚನೆ 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ತನ್ನ ಮಗ ಶಂಭು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯವನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಕೊನೆಗೂ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹುಚ್ಚೆಂದೆ ತೋರುವ ಇಂಥ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಆತ ದೂರದೂರುಗಳಿಂದ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶಂಭುವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದುಂಟೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ಅಪ್ರಿಯ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವನೆಂಬ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕಾರಂತರು ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಖುದ್ದಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕನಸುಗಳನ್ನೂ ತಳಮಳ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೂ ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆ ನಿರ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೇನಿಸಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಎನ್ನುವ ಆತಂಕ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡಿದಂತೆ ಅವರನ್ನೂ ಕಾಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಂಥವರೆ ಆಗಿರಲಿ, ಯೋಗ್ಯರಿರಲಿ ಅಯೋಗ್ಯರೆ ಇರಲಿ, ಕೊನೆಗೂ ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಹಾಗೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರೆ ವಾರಸುದಾರರು ಎನ್ನುವುದೂ ಅವರ ತಿಳವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತೇನೂ. ಅದನ್ನು ಕಾರಂತರು ಶಂಭುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನಿಗಿದ್ದ, ಅಸಂಬದ್ಧವೆಂದು ತೋರುವ, ಆಸೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಂಶಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಕ್ರಮಗಳ ಸಾತ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಾನವೀಯವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಲು ಹವಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲಯ್ಯನ ಮಗ 'ಶಂಭು' ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರ. ಆದರೂ ಶಂಭುವಿನ ಚಿತ್ರ ಹಳೆಯ ಫೋಟೋದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾಟುಮೂಲೆಯ ನಾರಾಯಣಯ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಡತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಂದಿಗ್ಧವಾದದ್ದು. Survival of the fittest ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾದಂಬರಿಯಂಥ ಮಾನವೀಯವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗುವಂಥದಲ್ಲ.

ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಈ ಮಾನವೀಯವಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ - ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಫೆಬ್ರುವರಿ ೧೫ ರಿಂದ ೨೮ರವರೆಗೆ ಅಮೆರಿಕದ ಪೀಟರ್ ಷೂಮನ್ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಬ್ರೆಡ್ ಆಂಡ್ ಪಪೆಟ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಶಿಬಿರ ನಡೆಯಿತು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯಡ್ರಾಮನಹಳ್ಳಿ ದೊಡ್ಡಭರಮಪ್ಪನವರಿಂದ ತೋಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಉಪಿನಕುದುರು ಶ್ರೀಗಣೇಶ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಮಂಡಳಿಯವರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಕಮಲಶಿಲೆ ಮೇಳದವರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಮತ್ತು ಮಂಚಿಕೇರಿಯ ಸಿದ್ದಿ ರಂಗಸಮೂಹದವರಿಂದ 'ಪುಟಿಲ' ನಾಟಕ - ಮುಂತಾದ ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಶಿಬಿರದ ಕೊನೆಯ ದಿವಸ ಹಾಡು - ಗೊಂಬೆ - ಮೆರವಣಿಗೆ - ಕಿರುನಾಟಕಮಾಲೆಗಳ ಬ್ರೆಡ್ ಆಂಡ್ ಪಪೆಟ್ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಕೆಲವುಮಂದಿ ಆಹ್ವಾನಿತ ಅತಿಥಿಗಳೂ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಶಿಬಿರದ ನಂತರ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನೃತ್ಯಸಂಯೋಜಕ ಶ್ರೀ ಭರತ್ ಶರ್ಮ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ನೃತ್ಯ-ಶಿಲ್ಪ ತರಬೇತಿ ನಡೆದು 'ಕುಣಿಯೋಣ ಬಾ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ-ನೃತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಎಪ್ರಿಲ್ ೪, ೫, ೬ ಮತ್ತು ೭ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ಜಹಾಂಗೀರ್ ಅವರಿಂದ ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಗಳ ತರಗತಿಗಳೂ ನಡೆದವು. ಎಪ್ರಿಲ್ ೨೮, ೨೯, ೩೦ ಮತ್ತು ಮೇ ೧ರಂದು ಮಹೇಂದ್ರವಿಕ್ರಮವರ್ಮನ 'ಮತ್ತವಿಲಾಸ ಪ್ರಹಸನ' ದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಡಾ.ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ನಿ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ). ಈಗ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದೇ ಮೇ ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ರ ತನಕ ಆರು ನಾಟಕಗಳ ನಾಟಕೋತ್ಸವ ವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ವರ್ಷ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾ.೧೨ರಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಹಳೆವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೋಸೆಫ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ವೈ.ಕೆ.ಅಶ್ವತ್ಥ ಅಭಿನಯಿಸಿದ 'ಗದಾಯುದ್ಧ ಪರ್ವ' ಎಂಬ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರದರ್ಶನವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕಾರಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೆಲವು

ಹೊಳಹುಗಳು

ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ

ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನುವುದು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಅನೇಕರ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ಸಮುದಾಯ ಜೀವನದ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಮಹನೀಯರು ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಯುರೋಪು, ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಾದಂತೆಯೇ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗಮವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಇಂಥದೊಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಯುಗದೀಪಕ ಚೇತನವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ಅವರ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಕಾರಂತರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯವರೆಗೆ, ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಹಾಡು ಕುಣಿತಗಳವರೆಗೆ ಅವರ ಅಭಿರುಚಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಅವರ ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಚ್ಛಾನಕೋಶಗಳ ರಾಶಿಯ ನಡುವೆ, ವಯಸ್ಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಲೆಗೆಂದು ಅವರು ಬರೆದ 'ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ' ಎಂಬ ಕೈಪಿಡಿಯೂ ಒಂದಿದೆ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾರಂತರು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಸಾಕಿದ್ದು ಯಾವಾಗ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಈ ಸಂಗತಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಧಿಯ ಒಳಗಿನದನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅದರ ಹೊರಗಿನದನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಇಂಥ ಅಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯದ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಒಂದು ತೊಡಕಾಗಿಯೂ ಕಂಡದ್ದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಭೆ ಹತ್ತು ಹಲವೆಡೆ ಹಂಚಿಹೋದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ

ಮೇರುಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರಂಥವರೆ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸೀಮಿತ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಾತಷ್ಟೆ, ಆಧುನಿಕ ಯುಗ ಮೇರುಕೃತಿ - ಮಾಸ್ಟರ್‌ಪೀಸ್ - ಗಳ ಯುಗವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಏನಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಕೃತಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮೇರು ಕೃತಿಯೊಂದರ ರೂಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮಾತು ಅಡಿಗರ ಕವಿತೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂಥದು.

ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಪರ್ಕದ ಒಂದು ಫಲವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನವೋದಯದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಉದಾರ ಮಾನವತಾವಾದ ಕಾರಂತರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿತು. ಉದಾರ ಮಾನವತಾವಾದ ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೆ ಮುಖ್ಯ ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೈವ, ದೈವಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿಲ್ಲ; ಮಾನವ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಭೌತಿಕವಾಗಿಯೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪುತಿನ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಮೇರುವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಪುತಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ದೈವಿಕತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದವರಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ದೈವಿಕತೆ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಛಾಯೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುವೆಂಪು ದೈವಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದದ್ದು; ಅವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಪರಲೋಕ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಾರಂತ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಂಗರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಸ್ತಿಕರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಉದಾರ ಮಾನವತಾವಾದ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿಸಿದ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಮಾನವತಾವಾದದ ಬೆನ್ನಿಗೆಯೆ ಬರುವ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ ವಿಜ್ಞಾನ-ತಾರ್ಕಿಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಾಸ್ತವತೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ, ಹಳೆಯದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಶೋಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹೊಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಪರಮತಸಹಿಷ್ಣುತೆ. ಕಾರಂತರ ಉದಾತ್ತ ಪಾತ್ರಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದ ಜೀವನ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿಬಂದ ವೃದ್ಧಿಯೆಂದು ಇಂಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ

ತಾವಾಗಿ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮೆಲುಕನಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ; ಎಳೆಯ ಪೀಳಿಗೆಯವರ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಮಾನವಸಂವೇದಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡುವುದು ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವೆಂದೆ ಅನಿಸುವ ನಿರಮ್ಮಳ ಭಾವದಲ್ಲಿ. ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸಮೃದ್ಧಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾರಂತರು ತಾವು ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕಿದ್ದ ಮುಖ್ಯ ಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ತವರಾದ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಿಂದಿರದಿದ್ದಂಥ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಭರದಲ್ಲಿ ಅದು ಕೇವಲ ಮಾನವಕೇಂದ್ರಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಲನಶೀಲವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವದ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನದಂಡ ದಿಂದಷ್ಟೆ ಅಳೆಯುವ ಅತಿರೇಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಾನವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೂ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದೆ ಆಯಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂಥದು. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮೂಡಿಬಂದಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬರಲಿಲ್ಲ; ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವುದೆ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಮೊದಲ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರಾದ್ಯಯನಗಳಂತಹ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥೂಲವೂ ತೀವ್ರತರವೂ ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಂಥವೂ ಆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರಾದರೆ, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಮಂದವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಂತರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥವೂ ಆದ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಶತಮಾನಾವಧಿಯ ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಗಳೆ ಆಗಿವೆ.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಭೇದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಅಷ್ಟೆ ಉತ್ಸುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದೇನಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಲ್ಲಣ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದೂ ಉಂಟು; ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳೂ ಕೂಡ, ತೀವ್ರಗತಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಆತಂಕವನ್ನು ತರುವುದುಂಟು. 'ತಲೆದಂಡ' ದ ಬಸವಣ್ಣ, ಚಾತಿವಿನಾಶವನ್ನು ಎಷ್ಟೆ ಬಯಸಿದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಒಂದು ಅಂತರ್ಮಾತೆ ವಿವಾಹದ ಸಂಭವನೀಯತೆ ಮೂಡಿಬರುವ ಅತಿತ್ವರಿತ ವೇಗದಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅಂಥದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಾಲ - ಸಮಾಜಗಳನ್ನೂ ಪಕ್ಕವಾಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮೂಲಕ ಉದ್ಭವಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಬೇರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ದಿಗಿಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಂತರೂ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಬಯಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದ್ವಂದ್ವ ಸಂದಿಗ್ಧ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಅಷ್ಟು ಸರಳವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಚೋಮನ ದುಡಿ' ಅತ್ಯುಜ್ವಲವಾದ ನಿರರ್ಥನಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಭೂಸುಧಾರಣೆಯಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತವೂ ರಾಜಕೀಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ಫೋಟಕವೂ ಆದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕಾರಂತರು ಸಮಪ್ರಮಾಣದ ಭಾವಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು: ಕಾರಂತರ ಈ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕತೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥೆ-ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಮತ್ತು ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಕಾರಂತರ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಓದುಗರನ್ನು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆಯೂ ಇರುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಕಾರಂತರ ಈ ದ್ವಂದ್ವಸಂದಿಗ್ಧ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ದ್ವಂದ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಗೀತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಅವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿದೆಯೇನೂ ನಿಜ; ಆ ಮಾತು ಬಹುಪಾಲು

ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಗೀತನಾಟಕಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದುದೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯೆ ಕೆಲವು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಮೂಕಜ್ಜಿ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಭೂತಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಣುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅದು ಅಸಹಜವೆಂದೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳದ್ದೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇಂದು ವಸ್ತುಕಣವೊಂದನ್ನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಇಡೀ ವಸ್ತುವಿನ ಶತಮಾನ ಸಹಸ್ರಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಪುನರ್‌ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಇಂಥದೇ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾರಂತರ ಮೂಕಜ್ಜಿ ಬೇರೊಂದು ಸಾಧನ ಬಳಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳಷ್ಟೆ. ಆ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೆ ಏಕೆ, ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಒಟ್ಟು ಪಾತ್ರವನ್ನೂ, ರೂಪಕವೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಆಕೆಯ ಆ ಶಕ್ತಿ anthropologist's telescopic ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟು. ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಈ ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯವಾದ ಅಂಗವೊಂದಾಗಿದೆ. ಕಚ್ಚಾ ವಿಚಾರವಾದಿ ಕಾರಂತರು ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮರಂತಹ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಹಾಗೂ ರಷಿಯನ್ ಮಂತ್ರವಾದಿಯಂತಹ ಪಾರಮಾನಸ ಪ್ರತಿಭೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ ಮುಕ್ತಮನದ ನಿಲುವು ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಬಹುವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರಗಳ ಕಾರಂತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಗಳಾವುದಿರಬಹುದು? ಇದು ಉತ್ತರಿಸಲು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕಾರಂತರು ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಓದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು, ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದರಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮೂಲಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿತೆಗೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ತಮ್ಮ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಪರ್ಲೊಬ್‌ಕೊ The Good Earth ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಎಂದು ಅವರ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಬರ್ಕ್‌ನ ಕೃತಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಕ್ತಿಸುವಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಯೇನಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ, ಘನಸ್ತೋಪಜ್ಞತೆಯ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗುವಂತೆ, ಕಾರಂತರಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಅನ್ಯಕೃತಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಸ್ವಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಿರಬೇಕು. ಕಾರಂತರು ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಾವೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು; ಹಾಗೆಯೇ, ಒಂದು ಮಾದರಿಯಲ್ಲಷ್ಟೆ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ತಂಗದೆ ಹತ್ತುಹಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು

ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟಂಥವರು. ಹಾಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮಾದರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಹೊಸತನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಾವೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಮಾದರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಿದ್ದುದು ಸಹಜವೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಆದರೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಇತ್ತು. ಇದು ಅಂಥದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ: ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಜೀವನಪಯಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಧುನಿಕತೆಯ ಸತ್‌ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ದುಷ್‌ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿನ ನಂತರ, ಮೂರನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ರಾಮ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಗಂದು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿಧಿ ದೊರೆತು, ಪೇಟೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವ ರಾಮನ ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಈಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರ್ಷ ಪ್ರತಿವೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಅಂತ್ಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದು ಅಸಮಂಜಸವೆಂದು ತೋರಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದವರು ಅದನ್ನು ರೂಪಕವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದವರು — ನನ್ನಂಥವರು — ಅದರ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ರಾಮನಿಗೆ, ಅವನು ಕನಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಅವನು ಮರಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಆಗ ಕಾದಂಬರಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು? ರಾಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮರಳುವುದು ಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಯಾಗಿಯಷ್ಟೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೆ? — ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತುತ್ತಾರೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಂತರೂ ಒಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾರಂತ ಪ್ರಪಂಚ' ದಲ್ಲಿ, ವಿ.ಎಮ್. ಇನಾಮದಾರ ಮತ್ತು ಕು.ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರು ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು 'ಹೌದು, ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ರಾಮ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾರಂತರ ಮಾತನ್ನು ಅಂತಿಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಚರ್ಚೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮುದಾಯ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಸರಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳದೆ, ಕಾರಂತರ ಆ ವಿವರಣೆಯ ನಂತರವೂ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು

ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಡಿ.ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ Trust the tale, not the teller ತತ್ವದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದೊಂದು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕಾರಂತರ ಹಾಗೂ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಡುವಿನ ಆಟದ ಈ ಕಥೆ ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವಂಥದಲ್ಲ. ಆ ಆಟದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಾರಂತರ ಜನ್ಮ ಶತಾಬ್ದಿಯ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಸೂಕ್ತ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರಗಳು

ಫೆಬ್ರುವರಿ ೨೦ ಮತ್ತು ೨೨ರಂದು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ 'ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರ' ನಡೆಯಿತು. ಸುಮಾರು ೭೫ ಮಂದಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಈ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ್ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಹೆಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಸಿ. ವಿ. ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಮಠ, ಎಮ್. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜರಾವ್, ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್ ಮುಂತಾದವರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಫೆ. ೨೩ ಮತ್ತು ೨೪ರಂದು ರನ್ನ ವಿಚಾರವೇದಿಕೆ, ಅಮ್ಮರಗಿ ದತ್ತಿನಿಧಿ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರ ನಡೆಯಿತು. ಸುಮಾರು ೯೨ ಮಂದಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಕೆ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ, ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ, ಎಂ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜರಾವ್, ಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿ ಮಠ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಚ್ ೨ ಮತ್ತು ೩ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ತೇಜಸ್ವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರ' ನಡೆಯಿತು. ಎಂ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜರಾವ್, ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ, ಹೆಚ್. ಟಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಚ್ ೨೪ ಮತ್ತು ೨೫ರಂದು ಅಗಲಿ ನಾಗರಾಜರಾಯರ ಮನೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರಪುರ ರೋಟರಿ ಸಮುದಾಯದಳ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪ ತಾಲೂಕು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತುಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ವೈದೇಹಿ ಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರ' ನಡೆಯಿತು. ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಮಂದಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಈ ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಗುರುರಾವ್ ಬಾಪಟ್, ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ, ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ, ಎಲ್. ಜಿ. ಮೀರಾ, ಕೆ. ಎಸ್. ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಹೆಚ್. ಟಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎಂ. ಎಸ್. ನಾಗರಾಜರಾವ್ ಮುಂತಾದವರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದರು.

ಕಾರಂತ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥನ ಮಾದರಿಗಳು

ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ

ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕಾರಂತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವಂತಹ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾರಂತರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಂಧ ಅಷ್ಟು ಬಲವಾದುದೇನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಇದು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊರತೆಯೆ ಹೌದು ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯೊಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ತಂತ್ರವೈದ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಬೇರಾವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಅವರಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬೇರಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದರ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಂತರು ಕಥನತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು ಹೌದಾದರೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಬೇರೊಂದೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ತಂತ್ರದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸದೆಯೆ ಅವು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾರಂತರು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲೂ ಗೆದ್ದರೆಂದೇನಿಲ್ಲ; ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಥನತಂತ್ರಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆ.

••• ••• •••

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾದರಿಯೊಂದು ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಸಿ.ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್‌ರಂತಹ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಹಾಗೆಯೆ ಕಾರಂತರ ಕಥನತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿವರವಾದ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ

೩೬

ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಈ ಶಿಬಿರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನೆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನೀಗ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆಸಿರುವ ಚಿಂತನೆಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಹುಸೂಲವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುವುದಾದರೆ –

– ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ ಕಥೆಯಷ್ಟೆ ಕಥನಕ್ರಮವೂ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯೊಂದು ತಾನು ಕಥಿತವಾಗುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಥೆ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಥನ ಬೇರೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ; ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಕಥನಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಚಲನಶೀಲ ಲೀಲೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವೆರಡರ ಸರಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮೀರಿದ ಮತ್ತೊಂದೆ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತದೆ.

– ಇಂಥದೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ‘ನಿರೂಪಕ’ – ಕಥೆ ಹೇಳುವವನು – ಹಾಗೂ ‘ನಿರೂಪಿತ’ – ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಥೆ – ಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ; ಕಥೆ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾದರೆ, ಕಥನ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಕಾಣುವಂಥದು; ಇದು ಲಿಖಿತ ಪರಂಪರೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದ್ದು ಎಂದು ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

– ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರೂಪಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅದೃಶ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸೂಚಿತ ನಿರೂಪಕರೆಂಬ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ; ಇವರಲ್ಲ ಭೌತವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಲೇಖಕನ ಪ್ರಜ್ಞಾರೂಪಗಳೆ ಆಗಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲ, ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು; ನಾಟಕಪ್ರಕಾರವೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ನಾನು’ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ‘ನಿರೂಪಕ’ ‘ಲೇಖಕನ ನಾನು’ ಆಗಿರದೆ, ‘ನಿರೂಪಕನ ನಾನು’ ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ‘ನಾನು’ = ‘ನಿರೂಪಕ’ = ‘ಲೇಖಕ’ ಎಂಬ ಸಮೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು, ಎಂದು ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ೧೯೨೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ, ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು: ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ನಾನು’ ಮಾಸ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೆ ‘ನಾನು’ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಜಾತಿಗಳ, ಲಿಂಗಗಳ, ವಯೋಮಾನಗಳ ‘ನಾನು’ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ/ಳೆ. ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಕ ‘ನಾನೊಬ್ಬ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಹಿಳೆ’ ಎಂದೂ ‘ನಾನೋರ್ವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಂಡಸು’

ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಾಗ ಅದು ಆ ಪಾತ್ರ ತನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವೆ ಹೊರತು ಲೇಖಕನಾದ ನನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥದ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ನಿರೂಪಕ - ಲೇಖಕರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಕಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿರೂಪಕರೂ ಬಹುನಿರೂಪಣೆಗಳೂ ಇರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಸಂಚಯಿತ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಸೂಚಿತ ಲೇಖಕ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ, ಈ ಸೂಚಿತ ಲೇಖಕ (implied author) ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಲೇಖಕ (historical author) ನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಶಿವರಾಮಯ್ಯನಾಗಿಯೆ ಮೂಡಿಬರಬಹುದು, ಬರೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿಹೋಗುವಂಥದ್ದು. ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಲಾವಿದನ ಚಾಗ್ರತಪ್ರಜ್ಞೆಯಷ್ಟೆ ಸುಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಒಂದೆಡೆ ಲಾರೆನ್ಸ್, 'Trust the tale, not the teller' ಎಂದು ಹೇಳಿದ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಬಾರ್ಡ್, ಕೃತಿಯಷ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದ್ದು, ಕೃತಿಕಾರ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು 'the author is dead' - ಓದುಗನ ಪಾಲಿಗೆ ಕೃತಿಕಾರ ಶೂನ್ಯ - ಹಾಗಾಗಿ ಕೃತಿಯೊಂದೆ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ.

-ಕಥನಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರೂಪಕರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ 'ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ನಿರೂಪಕ' ನಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ 'ಉತ್ತಮಪುರುಷ ನಿರೂಪಕ'ನಾಗಿರಬಹುದು; ಅವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ನಿರೂಪಕ' ನಿರೂಪಕತೆಯ 'ಸೀಮಿತ ಸಾಕ್ಷಿ ನಿರೂಪಕ'ನಿರಬಹುದು. 'ಭಾರತೀಪುರ' ದ ಜಗನ್ನಾಥ 'ಸಾಕ್ಷಿ ನಿರೂಪಕ'ನಿಗೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾದರೆ ಹೆಚ್ಚುಪಾಲು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ನಿರೂಪಕ'ನೆ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ನಿರೂಪಕರಲ್ಲಿ 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ' ದಲ್ಲಿಯಂತೆ ವಿಶ್ವಸನೀಯ ನಿರೂಪಕರಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ'ಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಭಾವಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ಕಾರಣ ಅವಿಶ್ವಸನೀಯರಾದ ನಿರೂಪಕರೂ ಇರಬಹುದು.

... ..

ಕಾರಂತರು ಮೇಲ್ಕಂಡವುಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿರೂಪಣಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಕರೂಪಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಸಂರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಆಯಾಯಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕಾಲ

ಮಿತಿಯ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅಂಥ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಷ್ಟೆ ಸೂಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ' ಉತ್ತಮಪುರುಷ ನಿರೂಪಕನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥದು. ನಿರೂಪಕ ಶಿವರಾಮಯ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆವರಣದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವನು. ಆತ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ; ಮಗ ಶಂಭುವಿಗಾಗಿ ಆತ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಆತ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನಂತೆ ಆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬದುಕಲಾರ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ಹಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಾರ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಜೀವನದ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಒಂದು ಮುಖಾಮುಖಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಅನುಸಂಧಾನದ ಮುಖಾಮುಖಿಯೆಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೆ ಮುಖ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ 'ಸ್ವ' ಮತ್ತು 'ಅನ್ಯ' ಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿದೆ. ಶಂಭುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬೇರೊಂದೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವುಂಟು. ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ದಂಪತಿಗಳು ಶಿವರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಪದೇಪದೇ ಆತ ನಮ್ಮ ಶಂಭುವಿನ ಪ್ರಾಯದವನೆ, ಅವನದೇ ರೂಪ, ಅವನದೇ ನಿಲುವು ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಅನುರಣನವಾಗುವ ಮೂಲಕ ಕಣ್ಣೆದುರು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಶಂಭು ಇರುವ ಶಿವರಾಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಮಾದರಿಗಳ ಒಂದು ತ್ರಿಕೋನಾಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಭು ಇಬ್ಬರೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಫಲಗಳೆ; ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯಲವಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದುಷ್ಟಲವಾದವನು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಗತಿ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇವನಾಗಬಹುದಿತ್ತು, ಇವನು ಅವನಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಹೋಲಿಕೆ - ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಸರಣಿ ಈಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೆಳೆದು, ಶಿವರಾಮಯ್ಯನಾಗಲಿ ಶಂಭುವಾಗಲಿ ಪೇಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನ ಆವರಣದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕೊರತೆಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಂಭುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ' ಕಾರಂತರ ಕಥನವಿನ್ಯಾಸದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿರೂಪಕ/ಕಿಯರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯ ಇತಿಹಾಸ-ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ-ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ

ನಿರೂಪಣೆಯಂದಿದ್ದರೆ, ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರನ ಚಂದುವಿನ ಪೌರಾಣಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮಾದರಿಯಿದೆ. ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘಭಾಗ ವೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿ ಮಂಜುಳಿಯ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಓದುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿ, ಮಂಜುಳಿಯ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರಾತ್ಮ ಕವಾದ ಉತ್ತಮಪುರುಷ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿ-ಶಾರಿಯರು ಮಂಜುಳಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿರೂಪಣೆಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಾಗಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. 'ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ಚಂದ್ರಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿಮೋಚನಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಳಾದ ಚಂದ್ರಿ ಪರಂಪರೆಯ ಒಳಗಿದ್ದುಕೊಂಡೆ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ 'ಅನಾಧುನಿಕ' ಜೀವನಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗುವಲ್ಲಿ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಹುನಿರೂಪಣೆಯ ತಂತ್ರದ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು' ಕೂಡಾ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುತೂಹಲ ಕಾರಿಯಾದುದು. ಅದರ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಒಂದು ಕಥಾ ಮೀವಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಕಥೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಕಥೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳ ಕಥೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥೆ - ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಣೆಯ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಾದರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥೆಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಬಾಳಕಥೆ ಬಾಯಿಕಥೆಗಳೆ ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕಥನ ಹಾಗೂ ಸುಬ್ರಾಯನ ಕಥನಗಳ ನಡುವಿನ ಗಡಿಯೆ ಮಸುಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ವಾಸ್ತವತೆ ಹಾಗೂ ಅವಾಸ್ತವತೆಗಳ ನಡುವೆ ಸದಾ ಜೀಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾದಿ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೂ ಸಹ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆಳವಾದ ಕುತೂಹಲ ಹಾಗೂ ಗೌರವಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೈವಿಕತೆ - ಅತೀಂದ್ರಿಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಃ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಅವರು ಹಾಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜೀವ-ಜೀವನ ಪ್ರೇಮಿ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ನಿರ್ಣಾಯಕವೂ ಅಥವಾ ಅವರ್ಣನೀಯವೂ ಆದ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಇಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರಹತ್ತಿರವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೋಮನ ದುಡಿ ಹಾಗೂ ಪಂಜುರ್ಲಿ, ರಾಮ-ನಾಗವೇಣಿಯರ ಪಿಟೀಲು, ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮುರಿಯುವ ತಂತ್ರಾಂಶಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ; ಒಂದು

ಕಥನಮಾದರಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದನ್ನು ಮನದಟ್ಟುಪಂತೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಕಾರಂತರ ಕಥನ ಮಾದರಿಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೂ ತುಸು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋದವರು: ಒಂದು, ನಿಸ್ಸೀಮ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದವರು; ಎರಡು, ಮಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡವರು; ಮೂರು, ಮಣ್ಣು ತೊರೆದವರು; ನಾಲ್ಕು, ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿಬಂದವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಕಾರಂತರು ನಾಲ್ಕನೆಯವರನ್ನು - ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದವರನ್ನು - ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳವರು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡವರೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯವರು ಗತಿಶೀಲರು. ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಕಥೆ ಕೂಡಾ ಇಂಥ ಮಾದರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡದ್ದು, ಚಲನಶೀಲ ವರ್ಗದವ ರಿಂದಲೇ ಅರಳಿಕೊಂಡದ್ದು.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾರಂತರೂ ಚಲನಶೀಲ ಮಾದರಿಗೆ ಸೇರಿದವರು; ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮುದಾಯಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದವರಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ರೂಪಿಸಿದವರು ಕೂಡ. ಹಾಗೆಂದೇ ಅವರು ನಮ್ಮ ಶತಮಾನ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ೨೦೦೧

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನವು ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಕಾವ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಂಬ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಅದರ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

- ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾ ಬಾಲರಾವ್ ಮತ್ತು ದಿ|| ಶ್ರೀ ಶಾ. ಬಾಲರಾವ್ ಅವರು ಇಟ್ಟು ಇಡುಗಂಟಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನವು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ನಿರ್ಧಾರ-ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದೆ.
- ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹೊಸ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರ ಮೊದಲ ಕವನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ ರೂ. ೫೦೦೦ ನಗದು.
- ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗಾಗಿ ಲೇಖಕರು, ಪ್ರಕಾಶಕರು, ವಿಮರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

ಈ ಸಂಬಂಧ, ೨೦೦೧ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನವರಿಯಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹೊಸ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರ ಮೊದಲ ಕವನಸಂಗ್ರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ೧೫ ಜೂನ್ ೨೦೦೨ರೊಳಗೆ - ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಲೋಡು, ಸಾಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭ - ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಬಹುದು.

ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಆಯೋಜಿಸುವ
ರಂಗಸಂಗೀತ ಶಿಬಿರ

೨೦೦೨ ಜೂನ್ ೧೯ರಿಂದ ೨೩ರವರೆಗೆ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯ರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ೯ ರವರೆಗೆ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ನಡೆಯುವ ಈ ರಂಗಸಂಗೀತ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ರಂಗಗಾಯನ, ವಾದನ, ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜನೆ, ರಂಗಸಂಗೀತದ ವಿಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಗಳು — ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಖ್ಯಾತ ಸಂಗೀತಜ್ಞರೂ ರಂಗಸಂಗೀತ ಯೋಜಕರೂ ಆದ ಶ್ರೀ. ಭಾಸ್ಕರ ಚಂದಾವರ್ಕರ್ ಅವರು ಈ ಶಿಬಿರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಂಗಸಂಗೀತದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದು ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ ಯುವ ಸಂಗೀತಗಾರರಿಗಾಗಿ ಈ ಶಿಬಿರ ಯೋಜಿತ ವಾಗಿದೆ; ಈಗಾಗಲೇ ಗಾಯನ ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೂ ವಾದ್ಯಗಳ ವಾದನವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಾವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಐದೂ ದಿನ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ೨೦ ಜನರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರಿಗೆ ೧೦ ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಉಚಿತ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಊಟೋಪಚಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದುಹೋಗುವ ಪ್ರಯಾಣವೆಚ್ಚವನ್ನು ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳೇ ಭರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಸೇರಬಯಸುವ ಆಸಕ್ತರು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾ. ೫ ಜೂನ್ ೨೦೦೨ರೊಳಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕು: ೧. ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ, ೨. ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಸದ್ಯದ ವೃತ್ತಿ, ೩. ಗಾಯನ ಮತ್ತು ವಾದನದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪಡೆದಿರುವ ತರಬೇತಿಯ ವಿವರ, ೪. ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವ ಗಾಯನದ ಶೈಲಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾದ್ಯಗಳು, ೫. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅನುಭವ. ಸ್ಥಳೀಯ ರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖರ ಶಿಫಾರಸು ಪತ್ರವನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಬಹುದು.

ಸಂಪರ್ಕ: ನೀನಾಸಮ್, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ ತಾ., ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ೫೭೭ ೪೧೭.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ೨೦೦೧

ಮೊನ್ನೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಾಟವು ತನ್ನ ೧೭ನೇ ವರ್ಷವನ್ನು ಪೂರೈಸಿತು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಈ ಬಾರಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಭೋಪಾಲ್‌ನಲ್ಲೂ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಾಲಿನ ನಾಟಕಗಳು

— ಎಂ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಕಂಠೇಶಗೌಡರ 'ಪ್ರಮೀಳಾರ್ಜುನೀಯಂ' (ನಿ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ), ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ 'ವಿದಿಶೆಯ ವಿದೂಷಕ' (ಕಾಳಿದಾಸನ 'ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ'ದ ಅವತರಣಿಕೆ; ನಿ: ಇಕ್ಬಾಲ್ ಅಹ್ಮದ್) ಮತ್ತು ಲಿಯೋ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ನ 'ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆ' (ಅನು: ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್, ನಿ: ಚಿದಂಬರರಾವ್ ಜಂಬೆ).

ಈ ವರ್ಷದ ನಮ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಕಿ - ಅಂಶಗಳು ಹೀಗಿವೆ: ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ — ಪ್ರಮೀಳಾರ್ಜುನೀಯಂ ೪೬, ವಿದಿಶೆಯ ವಿದೂಷಕ ೪೮, ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆ ೪೩. ಒಟ್ಟು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ೧೩೭, ಒಟ್ಟು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳು ೪೭; ಒಟ್ಟು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೬೯ ಸಾವಿರ.

ಮುಂದಿನ ತಿರುಗಾಟ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ

ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು

ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ತಿರುಗಾಟ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಈ ವರ್ಷದಿಂದ, ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನಾಸಮ್ ಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ತಿರುಗಾಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಈ ಬಾರಿ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ : ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತವು ಜುಲೈ ೨೦೦೨ ಮತ್ತು ಜನವರಿ ೨೦೦೩ರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಲಿದ್ದು ಅದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ತಿರುಗಾಟಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಜುಲೈನಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗೆ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ; ಅಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ — ಇದು ಈ ಹಂತದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಮುಖ್ಯ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ, ಈ ಬಾರಿ ತಿರುಗಾಟವು ತನ್ನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ೨೫ ಊರುಗಳಿಗೆ — ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೭೫ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ — ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ತಿರುಗಾಟವು ೨೦೦೩ ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಟವು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನಾಟಕವನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ಅದರ ೧೫-೨೦ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಆಪ್ತ ರಂಗಜ್ಜಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ತಿರುಗಾಟದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ವರ್ಧಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿರುಗಾಟವು ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಆಶಯ.

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ
ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೭೭ ೪೧೭
ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ (ಸ್ತಾನಿಸ್ತಾವ್‌ಸಿಯ ಆನ್ ಆಕ್ಟರ್ ಪ್ರಿಪೇರ್ಸ್ ಅನುವಾದ: ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೧೬೦
ಅಮೃತ್ಚಯಂಬ ನನಪು (ಕಥೆಗಳು - ವೈದೇಹಿ)	ರೂ. ೮೦
ಸಿಂಗಾರವ್ವ ಮತ್ತು ಅರಮನ (ಕಾದಂಬರಿ-ಮರುಮುದ್ರಣ- ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ)	ರೂ. ೮೫
ಕಾರಂತ ಚಿಂತನ (ಕಡಲಾಚೆಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ಕಾರಂತರ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು)	ರೂ. ೧೫೦
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಜಗತ್ತು (ಕೆ.ವಿ.ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೭೦
ಭವ (ಕಾದಂಬರಿ-ಮರುಮುದ್ರಣ- ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೬೦
ಒಳಸೊನ್ನೆ ಹೊರಸೊನ್ನೆ (ಕವನಗಳು - ಕೆ.ಎಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್)	ರೂ. ೪೫
ಚೂರಿಕಟ್ಟೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಕಲ್ಯಾಣಪುರ (ನಾಟಕ - ಕೆ.ವಿ. ಅಕ್ಷರ)	ರೂ. ೪೫
ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ (ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೫೦
ಮಾಮಾವೋಶಿ (ಮೋಲಿಯರ್ ಅನುವಾದ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೪೫
ಜತೆಗಿರುವನು ಚಂದಿರ (ನಾಟಕ - ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ)	ರೂ. ೫೦
ಯಾವ ಶಬ್ದದ ಮಾಯೆ (ಕವಿತೆಗಳು - ವರದೇಶ ಹಿರೇಗಂಗ)	ರೂ. ೪೦
ಇನ್ನೂ ಒಂದು (ಕಾದಂಬರಿ - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ)	ರೂ. ೪೫
ದಿವ್ಯ (ಕಾದಂಬರಿ-ಮರುಮುದ್ರಣ - ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೮೫
ಸಂಸಾರ (ಕಾದಂಬರಿ-ಮರುಮುದ್ರಣ - ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೭೦
ಭಾರತೀಪುರ (ಕಾದಂಬರಿ-ಮರುಮುದ್ರಣ - ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೧೧೦
ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕಥಾವಚಿಕೆ (ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೧೨೦
ಐದು ದಶಕದ ಕಥೆಗಳು (ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ - ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು)	ರೂ. ೨೩೦
ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟ (ಅಕ್ಷರ ಚಿಂತನ ಮಾಲ್ - ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಅನುವಾದಗಳು - ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ, ಎಂ.ಎಂ. ಹೆಗಡೆ ಸಿದ್ಧಾಪುರ)	ರೂ. ೫೦
ಸಾಹೇಬರು ಬರುತ್ತಾರೆ (ಗೊಗೋಲ್ ನಾಟಕ ರೂಪಾಂತರ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೪೫
ರಿಕ್ತ ರಂಗಭೂಮಿ (ಗ್ರೊಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಅನುವಾದಗಳು - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೪೦
ಈವರೆಗಿನ ಹೇಳತೇನ ಕೇಳ (ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ - ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ)	ರೂ.೧೫೦
ಮಾವಿನಮರದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು (ನಾಟಕ-ರಂಗಭೂಮಿ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ.೧೦೦
ಶಕ್ತಿಶಾರದೆಯ ಮೇಳ (ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ- ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ - ಮರುಮುದ್ರಣ)	ರೂ.೧೫೦

ಹಾರ್ಡಿಕ ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ

ದೂರವಾಣಿ ೨೦೪೮೮

ರಜತೋತ್ಸವ ವರ್ಷ ೨೦೦೧

ಸ್ಥಾಪನೆ ೧೯೭೬

ದಿ ತೋಟಗಾರ್ಸ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟೀವ್ ಸೊಸೈಟಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್
‘ತೋಟಗಾರರ ಭವನ’, ಕೆಳದಿ ರಸ್ತೆ, ಸಾಗರ

“ಆಭರಣ ಆಧಾರಿತ ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಬಡ್ಡಿ ದರವನ್ನು ಠೇವಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ತೋಟಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ”
ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಸಾಗರ, ಸೊರಬ ಮತ್ತು ಹೊಸನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು.
ಕೂಡಿದ ಒಟ್ಟು ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳ: ೧೯೭೦ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ರೂ. ೧೫,೬೦,೦೦೦-೦೦
ಸಂಘದ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳ: ರೂ. ೧ ಕೋಟಿ ೩೦ ಲಕ್ಷಗಳು
ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾದ ಒಟ್ಟು ಸಾಲಗಳು ರೂ. ೮೫ ಲಕ್ಷಗಳು
ಸಂಘ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಲಾಭದಲ್ಲಿದ್ದು ಹಾಲಿ ಶೇ. ೧೫ ರೂ.ಗಳ
ಡಿವಿಡೆಂಡ್ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ

ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ : ಎಂ.ಕೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಮಾವಿನಸರ,
ಕೆ.ಆರ್. ಗಣಪತಿಭಟ್, ಮುಟುಗುಪ್ಪೆ, ಬಿ.ಆರ್. ಶೇಷಗಿರಿ, ಬಿ.ಬೇದೂರು,
ಹೆಚ್. ಟಿ. ಜಯಶೀಲಪ್ಪ, ಹರತಾಳು, ಕೆ.ಆರ್. ಶಂಕರರಾವ್, ಕೈತೋಟ,
ವಾಮದೇವ ಹಾಲಘಟ್ಟಿ, ಹೆಚ್.ಡಿ. ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ, ಅಡಗೋಡಿ,
ಸೌದಾಮಿನಿ ಬಿ., ಕೋಡ್ಲರ, ಎ.ಕೆ.ಚಿಟ್ಟಪ್ಪ, ಮಾವಿನಸರ

“ತೋಟಗಾರರ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಲಾಭ ಹೊಂದಿರಿ”

ಎಂ.ಕೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಮಾವಿನಸರ ಪ್ರಕಾಶ ವಿ.ಸಿ. ವರದಾಮೂಲ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಐ.ಸಿ.

“ಸಹಕಾರಂ ಗೆಲ್ಲೆ”

ಮಾತುಕತೆ ೬೨

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೬೫೬೪೬

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ
(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಜಸವಂತ ಚಾಧವ್

ಸಹ ಸಂಪಾದಕ: ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ ಬಿ. ಆರ್.

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಮುದ್ರಣ: ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು, ಹೆಗ್ಗೋಡು

ಮೇ ೨೦೦೨	ವರ್ಷ ಹದಿನಾರು	ಸಂಚಿಕೆ ಎರಡು
೧.	ಮನುಷ್ಯತಿಯಿಂದ ಮಧುಷ್ಯತಿಯವರೆಗೆ - ಪೌರಾಣಿಕ ಶತ್ರುವೊಬ್ಬನಿಗೆ ಭಡಿಯೇಟು ಮಧು ಕೀಶ್ವರ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಎಲ್. ಜಿ. ಮೀರಾ	ಪುಟ ೨
೨.	ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಯುಗಪ್ರತೀಕ ಕಾರಂತ	ಪುಟ ೧೬
೩.	ಕಾರಂತಯುಗದ ದ್ವಂದ್ವಸಂದಿಗ್ಧಗಳು ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ	ಪುಟ ೧೭
೪.	ಕಾರಂತಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೆಲವು ಹೊಳಹುಗಳು ಗಿರಣ್ಣಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ	ಪುಟ ೨೮
೫.	ಕಾರಂತ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥನಮಾದರಿಗಳು ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ	ಪುಟ ೩೫
೬.	ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	ಪುಟ ೪೧

← second cover

MAATHUKATHE MAY 2002 (YEAR 16 ISSUE 2)
NINASAM QUARTERLY NEWS LETTER
PUBLISHED EVERY FEB;MAY;AUG;NOV.
ANNUAL SUBSCRIPTION: Rs.25(TWENTY FIVE ONLY)
FOR PRIVATE CIRCULATION
NINASAM HEGGODU (SAGAR) KARNATAKA 577 417